

Tallinna Laagna Gümnaasium

LOOVTÖÖDE KORRALDAMISE JUHEND

põhikooli III kooliastmes

Tallinn 2012

Loovtöö koostamise juhend ja kaitsmise kord

1. Üldsätted

Vastavalt põhikooli õppekavale korraldab kool **põhikooli III astmes** läbivatest teemadest lähtuva või õppeaineid lõimiva loovtöö. Loovtöö koostamine on üheks põhikooli lõpetamise eelduseks. Loovtöö hinne märgitakse lõputunnistusele.

2. Loovtööde korraldamise juhend

- Loovtöö on uurimus, projekt, kunstitöö või muu taoline korrektselt vormistatud ja teostatud, loovust näitav töö.
- Loovtöö teema valib õpilane etteantud teemade hulgast või pakub ise teema ja kooskõlastab õpetajaga.
- Õppeaasta esimese veerandi esimese kuu jooksul tehakse õpilastele teatavaks võimalikud loovtöö teemad ja juhendajad.
- Loovtööd on võimalik teha järgmistes põhikooli riiklikus õppekavas sätestatud ainevaldkondades: keel ja kirjandus, võõrkeeled, matemaatika, loodusained, sotsiaalsained, kunstained, kehaline kasvatus.
- I veerandi lõpuks teevad õpilased täpsema teemavaliku ning kooskõlastavad selle tööd juhendava õpetajaga. Loovtööd võib juhendada üks või mitu õpetajat.
- Loovtööd võib teha nii individuaalselt kui ka paaris- või rühmatööna. Paaris- või rühmatöö puhul peetakse tööprotsessi käigus päevikut, mille alusel toimub iga rühmeliikme hindamine.
- Loovtööde esitlemine võib toimuda õppeaasta jooksul nii koolis kui ka väljaspool kooli teema- või ainenädala raames, kontserdil, näitusel vm.
- Loovtööd hindab hindamiskomisjon.
- Loovtöö kaitsmine toimub III veerandi lõpus. Loovtöö kaitsmine on osa töö hindest.
- Loovtöö võib lugeda sooritatuks, kui õpilane on osalenud ja saavutanud märkimisväärse koha üleriigilisel või rahvusvahelisel aineolümpiaadil, uurimistööde konkursil.

3. Loovtöö eesmärgid

- Pakkuda õpilasele võimetekohast ning huvidest lähtuvat eneseteostuse võimalust.
- Toetada õpilase loomingulise algatusvõime ja loova eneseväljendusoskuse kujunemist.
- Arendada õpilase eneserefleksiooni ja kriitilist mõtlemist.
- Arendada õpilase eneseväljendus- ja esinemisoskust.
- Toetada õpilase analüüsi- ja argumenteerimisoskuse arengut.

4. Loovtöö juhendamine

- Esimese veerandi lõpuks valivad õpilased sõltuvalt teemavaldkonnast juhendaja, kellega koos sõnastatakse lõplik teema.
- Nii teema kui ka juhendaja kinnitatakse esimese veerandi viimasel nädalal.
- Juhendajaks on aine või valikaine õpetaja. Kui teema eeldab ainetevahelist lõimingu, siis võib õpilasel olla ka kaks juhendajat.
- Ühel juhendajal võib olla maksimaalselt 4 juhendatavat või 3 rühma.
- Juhendaja ja õpilase vahel on kohustuslik koostada ajakava, mis kindlustab loovtöö õigeaegse valmimise.
- Juhendaja nõustab õpilast töö planeerimisel ja läbiviimisel, soovitab kirjandust, jälgib töö vastavust sisulistele ja vormisamise nõuetele, jälgib ajakava täitmist, nõustab õpilast kaitsmiseks valmistumisel.
- **Õpilane esitab oma valmis loovtöö juhendajale üks kuu enne töö esitlust**
- Juhendaja otsustab kaitsmisele lubamise.

5. Loovtöö liigid

Läbivatest teemadest lähtuva või õppeaineid lõimivaks loovtööks võib olla uurimus, projekt, kunstitöö või muu taoline töö. Keelte-, loodus-, tehnoloogia- ja sotsiaalainetes ning matemaatikas on loovtöö liikides üldjuhul kirjalik uurimistöö või projektitöö.

- **Uurimistöö**

Uurimistöö on kirjalik tekst, kus õpilane keskendub mingile uurimisprobleemile. Töö kirjutamine annab õpilastele esimese iseseisva uurimustöö kogemuse ning võimaluse tegelda huvipakkuvate teemade ja probleemidega kas individuaalselt või koostöös kaasõpilastega.

Uurimuse eesmärgiks on saada täpsemat teavet uuritava teema kohta ning leida teema olulistele küsimustele vastuseid. Samuti aitab uurimustöö kaasa oskusele oma mõtteid edasi anda loogiliselt nii kõnes kui kirjas.

Uurimustöö peaks olema valdavalt analüüsiva iseloomuga, olulisel kohal on töö autori järeldused, tõlgendused ja üldistused.

- **Projekt**

Projekt on kindla eesmärgi ja ulatusega terviklik töö(ülesanne) vm ettevõtmine.

Projekt pakub hea võimaluse valitud teemadel viia ellu oma ideid üksi või koos kaaslastega. Projekt annab korraldamiskogemust, juhtimis- ja meeskonnatöökogemust, algteadmisi eelarve koostamisest ja veel palju teisi elus toimetulekuks tarvilikke kogemusi. Projekti võib kaasata ka erinevaid loovtöö liike olenevalt projekti teemast, näiteks lühiuurimust, erinevaid õpilaste esinemisi, esitlusi, näituste korraldamist jm.

- **Loovtöö kui muusikateos või kunstitöö**

Loovtöö muusikateose või kunstitööna kätkeb endas uudseid, innovaatilisi ideid ning on eneseteostusrõõmu pakkuv ja silmaringi avardav. Loovtöö võib olla nii praktiline töö kui ka vaimse idee kandja. Juhul, kui loovtöös kasutatakse fragmente teiste autorite loomingust, tuleb autorikaitse seadusest lähtudes viidata kasutatud teose autorile.

Loovtöö muusikateosena võib olla õpilase omalooming aga ka muusikateose esitamine.

Kunstitöö teostamise tehnikaks võib olla maal, joonistus, graafika, skulptuur, keraamika, käsitööese, moe-show kollektsioon, videofilm, animatsioon, performance jne.

- **Loovtöö teised vormid**

Minu raamat, e-raamat, e-ajaleht, blogi, näidend, luulekava koostamine ja esitamine, teose põhjal ajalehe tegemine, arvustus, õppevahendi valmistamine, aeroobika- või võimlemiskava, tantsuetendus, püramiidid, maastikumäng vm.

6. Loovtöö vormistamine

Kirjutamisel tuleb silmas pidada järgmisi üldistatud nõudeid:

- loovtöö teoreetiline osa peab olema vormistatud arvutil.
- loovtöö peab olema sõnastatud korrektselt ja loogiliselt;

- tuleb kasutada selget ja täpset oskuskeelt, üldtunnustatud ja väljakujunenud terminoloogiat;
- väljendused olgu loomulikud ja lihtsad;
- ei liialdata võõrsõnadega;
- tuleb vältida sõnakordusi ja kasutada rikkalikku sõnavara;
- kirjutada tuleb nii lühidalt kui võimalik ja nii pikalt kui vajalik;
- vältida tuleb slängi, stampkeelendeid, ajakirjanduslikke, käibe- ja poeetilisi (üliemotsionaalseid) fraase;
- tuleb vältida autori mina-vormi liigset kasutamist;
- tekst peab olema liigendatud lõikudeks;

Arvutil loovtöö teoreetilise osa vormistamise nõuded:

- tööd vormistatakse arvutil lehe ühele küljele;
- kasutatakse paberi formaati A4;
- töö maht on orienteeruvalt 5-10 lk (uurimistöö puhul 10-15 lk);
- kirja tüüp on Times New Roman, tähesuurus 12 punkti, reavahe 1,5;
- lehe üla- ja alaservast jäetakse tühjaks 3cm, lehe paremast servast 2cm, vasakust servast 4cm;
- tekst paigutatakse leheküljele ühtlaselt, lehekülje parempoolne serv jääb sirge;
- kõik leheküljed töös nummerdatakse, lehekülgi arvestatakse alates tiitellehest, kuid lehekülje numbrit sellel ei kirjutata;
- Töö lisad (ankeedid, fotod, pisitrükkised) saavad omaette nummerduse, numbrid märgitakse üles lehe paremasse nurka: LISA 1, LISA 2, LISA 3 jne. Iga lisa algab uuel leheküljelt. Lisad paigutatakse töö lõppu.

Uurimistöö korral vormistatakse töö lähtuvalt kehtivatest kooli uurimistööde nõuetest. Õpilase uurimistöö ülesehitus koosneb järgmistest osadest:

- tiitelleht (kooli nimetus, töö pealkiri, autor, juhendaja, aasta);
- sisukord;
- sissejuhatus (töö eesmärgid, teema valiku põhjendus) kuni 1 lehekülj;
- töö põhiosa (peatükid ja alapeatükid)
- kokkuvõtte (sh enesehinnang tööle, järeldused) kuni 1 lehekülj;

- kasutatud kirjanduse loetelu;
- lisad (vajadusel).

Uurimistööd kavastama asudes tuleks:

- **läbi mõelda teema valiku põhjendus**, st täpsustada, miks antud teema käsitlemine on vajalik;
- **püstitada eesmärk**, määratledes, miks antud tööd koostatakse ja milliste järeldusteni soovitakse jõuda;
- mitte unustada, et töö peab olema uurimuslik, seega analüüsiv ja üldistav;
- **esitada tööhüpooteid** – väited, mille paikapidavust tahetakse oma töös tõestada või ümber lükata;
- **fikseerida konkreetsed ülesanded**, mis näitavad, mida tuleb hüpoteeside tõestamiseks ja eesmärgi saavutamiseks teha;
- **valida juhendaja abiga sobiv uurimismeetod**: kronoloogiline (materjali esitamine ajalise toimumise järjekorras), süsteemne (probleemide kompleksne, seostatud käsitus), analüütiline (probleemide käsitus, liikudes üldiselt üksikule), sünteesiline (käsitus, liikudes üksikult üldisele), kvalitatiivne (sõnalised kirjeldused), kvantitatiivne (statistilis-matemaatiline analüüs ja prognoos);
- koostada esialgne sisukord. Et uurimistöö peab olema terviklik, selge ja loogiline, siis mõeldakse täpselt läbi peatükid, nende alajaotused, järjestus ja pealkirjad;
- jälgida, et uurimistöö vastaks teemale ja töö osad (peatükid) arendaks teemat ning vastaks pealkirjadele;
- vältida pealkirjade sõnastuses retoorilisi küsimusi, hüüdlauseid ja ilukirjanduslikku stiili. Samuti ei tohiks pealkirjas ilmnedu uurimuse järeldused.

Projekti, kunstitöö või muu töö korral koostab õpilane kokkuvõtva kirjaliku osa, mis koosneb järgmistest osadest:

- tiitelleht (kooli nimetus, töö pealkiri, autor, juhendaja, aasta);
- sisukord;
- sissejuhatus (töö eesmärgid, teema valiku põhjendus) kuni 1 lehekülge;

- töösisu (töö käik, kasutatud meetodid, kollektiivselt tehtud töö puhul ka iga õpilase panuse kirjeldus) kuni 5 lehekülge;
- kokkuvõte (hinnang tehtud tööle, põhijäreldused) kuni 1 lehekülge;
- kasutatud kirjanduse loetelu;
- lisad (vajadusel).

7. Loovtöö kaitsmine

- Loovtöö lõpeb avaliku kaitsmisega.
- Loovtöö kaitsmiseks valmistab õpilane ette kirjaliku kaitsmisettekande, mis koosneb järgmistest osadest:
 - sissejuhatus (töö eesmärgid, teema valiku põhjendus);
 - töö sisu (töö käik, kasutatud meetodid, kollektiivselt tehtud töö puhul ka iga õpilase panuse kirjeldus);
 - kokkuvõte (hinnang tehtud tööle, põhijäreldused).
- Kaitsmine on suuline. Suulise ettekande pikkuseks on **kuni 8 minutit**, millele järgneb vajadusel kuni 5-minutiline diskussioon.
- Suulist ettekannet on soovitatav näitlikustada PowerPoint esitlusega.
- Soovitusi esitluse koostamiseks:
 - tuleb kasutada ühte slaidi ühe põhiidee edasiandmiseks
 - illustratsioonid ja taust peavad olema vastavuses teemaga
 - kirja suurus 28
 - efekte ja animatsioone tuleb kasutada mõõdukalt
 - ühele slaidile vaid üks illustratsioon
- Kollektiivse töö puhul osalevad kaitsmisettekande esitlemisel kõik õpilased.
- Hindamiskomisjon on vähemalt kolmeliikmeline ning üldjuhul koosneb loovtöö valdkonnaga seotud aineõpetajatest.

8. Loovtöö hindamine

Loovtööle ja selle esitlemisele annab koondhinnangu kolmeliikmeline hindamiskomisjon, kuhu kuulub ka õpilase juhendaja. Rühmatöö puhul antakse hinnang iga liikme tööle, mis kujuneb tööprotsessi jooksul peetud päeviku alusel.

Hindamise eesmärk

- anda tagasisidet loovtöö kui terviku kohta
- kujundada kriitilist suhtumist oma töösse
- julgustada õpilast järgmisteks loovtöödeks
- toetada seeläbi isiksuse arengut

Hindamise aspektid

- **loovtöö sisu:** vastavus teemale, eesmärkide saavutamine, meetodite valik ja rakendus
- **loovtöö protsess:** algatusvõime ja initsiatiiv teema valimisel, ajakava järgimine, kokkulepetest kinnipidamine
- **loovtöö vormistamine:** teksti, jooniste, graafikute ja tabelite korrektne vormistamine; viitamine, keeleline korrektsus, töö ülesehitus
- **loovtöö esitlemine:** ülesehitus, kõne tempo, näitlikustamine, kontakt kuulajatega

Loovtöö esitlemise hindamismudel

Hindamise alused	Suurepärane	Hea	Vajab arendamist
Häälekasutus: tempo (kiire/aeglane); tugevus (kõva/vaikne); tämbel; artikulatsioon	Rääkijat on meeldiv kuulata, kasutab pause ja rõhke kõne rütmistamiseks. Hääل kõlab loomulikult, väljendus on selge.	Kõne on selge, esitus pisut monotoonne.	Kõne monotoonne, hääл liiga vaikne, tempo liiga kiire või liiga aeglane; pikad mõtlemispausid, kasutab verbaalseid täiendeid.
Ülesehitus, argumentatsioon	Kõne/esitluse ülesehitus on korras, st tekst on liigendatud tervik, ülesehitus on loogiline ja sidus.	Ülesehitus on jälgitav, mõtted on esitatud selgelt.	Kõne ülesehitus on ebaloogiline. Mõtted on kohati seotud. Sõnumit on raske mõista.
Mulje: entusiasm, siirus, originaalsus	Kõnelejal on hea kontakt publikuga, esineja usub oma sõnumisse, paneb end kuulama. Esitus on loov ja teemakäsitlus isikupärane.	Kõneleja usub oma sõnumisse, on esinemiseks hästi ette valmistunud, püüab luua sidet publikuga.	Kõneleja on ette valmistunud, kuid ei esine enesekindlalt. Peab pigem monoloogi kui dialoogi. Silmside publikuga on kasin.
Näitliku lisamaterjali kasutamine (lisapunktid)	Kasutab esinemise ilmetamiseks erinevaid vahendeid (tabelid, graafikuid). Näitmaterjalide kvaliteet on hea.	Kasutab näitlikku lisamaterjali	Kasutatud lisamaterjal ei toeta sisu, kvaliteet kõikuv.

- Kui loovtöö ja selle kaitsmine hinnatakse puuduliku hindega (hinne 1 või 2), siis korraldatakse korduskaitsmine.
- Hinne koos loovtöö nimetusega kantakse põhikooli lõputunnistusele.

Lisa

1. KASUTATUD KIRJANDUS

- Mida rohkem erinevaid materjale töö käigus on läbi töötatud, seda suurema väärtuse uurimistöö omandab.
- Kasutatud kirjanduse loetelus järjestatakse viitekirjed tähestikuliselt ilma neid nummerdamata.
- Raamatute puhul esitatakse järgmised andmed: autor, ilmumisaasta, pealkiri, (vajadusel köite nr), ilmumiskoht, kirjastus.
- Kui pole märgitud autorit, vaid toimetaja, siis tuleb see näidata pärast pealkirja. Nime ette lühend toim.

1.1.Ühe autori raamat: Erelt, Tiiu 2002.Eesti kirjakeele korraldus. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus

Erelt, Tiiu 2007. Terminiopetus. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus

NB! Ühe autori eri aastatel ilmunud raamatutest tuleb kõigepealt kirjutada esimesena ilmunud raamat. Jälgi kirjavahemärke!

1.2.Kahe-kolme autori raamat:

Kibbermann, E., Kirotar, S., Koppel, P.1975. Saksa-eesti sõnaraamat. Tallinn: Valgus

1.3.Rohkem kui kolme autori raamat:

Erelt, T., Leemets, T. jt 2006. Eesti õigekeelsussõnaraamat ÕS 2006. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus

1.4.Autorit ei ole, on nimetatud toimetaja. Alusta pealkirjast!

Näide:

Eesti alevik 21.sajandi algul. 2004. toim Kalmus, V., Lauristin, M. Tallinn: Valgus

1.5.Artikkel ajakirjast: artikli autor(id) märkida nagu raamatu puhul, ilmumisaasta, pealkiri, (mõttekriips) ajakirja nimetus, köide (aastakäik) teadusajakirja puhul, number, leheküljed.

Näide:

Lill, Anne 1984. Võõrast päritolu terminid vanemas eesti kirjakeeles. – Keel ja Kirjandus, nr 10, lk 614-621

1.6.Artikkel ajalehest: artikli autor, ilmumisaasta, pealkiri (mõttekriips), ajalehe nimetus, ilmumiskuupäev (ja leheküljed).

Näide:

Sivers, Fred 2005. Kas mäss nalja pärast või sõnumiga karje. – Postimees, 22.11.05, (lk 4)

1.7.Internetiallikad:

Elektrooniliste dokumentide kohta märgitakse autor, töö nimetus, asukoha aadress ja ülespaneku kuupäev (või materjali kasutamise kuupäev).

Näide:

a)Tiidemann, M. Kursuseprojekti juhend. <http://www.mart.ee/projekt/><Link: Masinaehituselemendid. (27.12.1998)

b)V i k i p e e d i a Vaba entsüklopeedia: Ühikute detsimaaleesliited: http://et.wikipedia.org/wiki/%C3%9Chikute_detsimaaleesliited (20.02.2007)

2. UURIMISTÖÖ SÕNASTUSE PÕHINÕUDED

Uurimistöö põhinõudeks on korrektse kirjakeele kasutamine, sõnastuse selgus ja täpsus. Teadusteksti stiil on neutraalne, emotsioonideta, kasutatakse peamiselt umbisikulist tegumoodi. Mõnes valdkonnas, nt kirjandus ja kunst on lubatud ka subjektiivsem ja esseistlikum stiil.

Vältida tuleb paljusõnalisi, kuid sisutühje lauseid, rohkeid lühendeid ja konspektistiili. Vältida tuleb ka mina-vormi liigset kasutamist. Kui seda siiski kasutatakse, siis järgnevalt: Pean romaani „Tõde ja õigus“ eesti kirjanduse tippteoseks.

Kasutatakse alljärgnevat väljenduslaadi:

Käesolevas töös antakse ülevaade.....

Uurimistöö eesmärk on.....

Siinse töö eesmärgiks on välja selgitada,

Uurimise alla võeti.....

- Töö materjali kogusin.... (mina-vormi ja esimest pööret kasutatakse omaenda kogutud andmete esitamise puhul)
- Koostas / jagasin küsitluslehed....
- Lindistasin....
- Uurisin.....
- Olen esitanud ülevaate.....

Tööd alustades eeldati, et.....

X on esitanud seletuse, mille kohaselt.....

Uurija X järgi on....., kuid Y on leidnud, et....

X on väitnud /kirjutanud/ öelnud/ toonud esile, et....

X vaatleb/käsitleb (oma teoses).....

Lugedes X artiklit,.....

Vaadeldes.....

Võrreldes....., võib märgata/ öelda.....

X on esitanud ülevaate.....

Analüüsides X-i, selgub, et.....

Sedeldatud materjalid on kogutud.....

Näidetest järeldub, et.../...näidete põhjal selgub.....

Diagrammi 1 andmed osutavad, et....

Küsitlusest võib järeldada, et...

Tulemustele toetudes saab väita, et.....

Uurimistöo autor peab arvestama järgmiste nõudmistega:

- kõneviis ja –vorm olgu ühtne kogu uurimuse ulatuses;
- kasutada tuleb oskuskeelt, väljakujunenud terminoloogiat;
- vältida võõrsõnadega liialdamist, samuti tõlkevääratusi;
- vältida tuleb kõnekeelt, slängi või mõttetuid stampväljendeid.
- Olevikku ja minevikku ei tohi kasutada segiläbi.

3. REFEREERIMINE JA TSITEERIMINE

Refereerimine tähendab teise autori teksti, seisukohtade oma sõnadega ning konspekterivas vormis esitamist. Refereeringut võib kommenteerida või pakkuda välja omapoolseid seisukohti. Peab olema selge, kus on refereeritav osa, kus uurimuse koostaja seisukohad. Ulatuslik refereering nõuab autori nime märkimist ja lõpeb kasutatud kirjandusele viitamisega (autor, aasta, lehekülje number).

Sobivaks määratluseks võib pidada sotsioloog Robert Mertoni käsitlust, kes määratles gruppi kui kogumit, milles inimesed teatud viisil üksteisega koos tegutsevad, samas tunnetades oma kuuluvust sellesse ning ka teised inimesed peavad neid sellesse kuuluvateks (Merton 1957:26).

Ühelauselise refereeringu puhul piisab autori nimest ja aastaarvust enne punkti (lehekülje numbrit pole vaja),

K.Muru on märkinud, et tavapärasest kujundiehitust tõrjub K.Lepiku luules välja assotsiatiivne struktuur, kontrastid, kuhjuv pildistik ja sürrealismile omased stiilivõtted (Muru 1993).

Tsiteerimine on teise autori töö või allika väljavõtte kasutamine oma töös. Tsiteerimist kasutatakse, kui on vaja mingit seisukohta täpselt edastada, kui uurimuse koostaja tahab oma mõtteid kinnitada teise autori tabava väljendusega või kui soovitakse väidet ümber lükata või kritiseerida. Soovitav on hoiduda ülisagedasest ja põhjendamata tsiteerimisest.

Kui tsitaati ei kasutata täielikult, pannakse ärajäetud sõnade asemele väljajätupunktid. Aastaarvu ja lehekülje numbri vahele pannakse koolon.

Näide: „/.../ üllad ja õiglased asjad, mida poliitikateadus jälgib, on paljuski vastuolulised ja hajuvad, nii et näivad sõltuvat üksnes kokkuleppesest ja mitte loomuomadusest.“ (Aristoteles 1996:17)

4.VIITAMINE

Viide kajastab bibliograafiaandmeid allika kohta, millest pärineb tsitaat või refereering. Viide käib kas lause või lõigu kohta. Viitamissüsteem peab olema kogu töö ulatuses ühesugune. Eristatakse kolme viitamissüsteemi:

- **viitamine autori nime ja aastaarvuga** (soovitav) . Nimetatud viitamisviis on enamasti kasutusel humanitaarvaldkonnas ja on rahvusvaheliselt tunnustatud;
- joonealune viitamine, mida kasutatakse valdavalt õigusteaduslikes töödes või neis töödes, milles on rohkesti autorita materjale(arhiivimaterjalid, õigusaktid jm);
- numbriga viitamine on küll lühem variant, aga seda kasutatakse vähem.

NB! Viitamisest ja vormistamisest täpsema informatsiooni saamiseks loe läbi Kiin, Aili 2000. Uurimistööde koostamise ja vormistamise juhend. Viljandi

- Vija, M., Sõrmus,K., Artma,I. 2008.Uurimistöö kirjutajale. Tartu: AS Atlex